

ÇOK KUTUPLU DÜNYA SİSTEMİ İÇİN RUSYA’NIN DESTEKLEDİĞİ BÖLGESEL VE ULUSLARARASI ÖRGÜTLER

İslam HALİDOV*

Öz

Modern dünyada bütünleşme süreçlerinin hızlanması yenedünya düzeninin önemli faktörlerindedir. Özellikle ekonomik bütünleşmeleri genişletmek küreselleşmeye karşı önlem almaktır. Bu çerçevede Rusya, BDT ülkeleriyle ilişkilerin tüm boyutlarıyla güçlendirilmesi üyelerin çıkarları için önem arz etmektedir. Bu oluşumlar şöyle sıralayabiliriz; BDT, KGAÖ, Avrasya Birliği, SİÖ ve BRİCS. Rusya, Avrasya Birliği ile bölgesel güce dönüşmeyi hedeflemektedir. Diğer yandan BRİCS çerçevesinde yeni strateji geliştirerek uluslararası arenada söz sahibi olmayı ve küresel güç olma yolundaki aşamaları birer birer tamamlamaktadır. Rusya, Avrupa Birliği gibi bütünleşme süreci ile ilk etapta Rusya, Kazakistan ve Beyaz Rusya ile başlattığı bütünleşme projesini daha sonra Kırgızistan, Türkmenistan, Tacikistan, Özbekistan, Ukrayna, Azerbaycan ve Ermenistan ile genişletmeyi hedeflemektedir. Böylece eski Sovyet Birliği havzasında Sovyet kimliği yerine Avrasya kimliğini yerleştirmeyi düşünmektedir. Rusya yeni imajıyla tekrar bölgenin lideri olmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Rusya, BDT, KGAÖ, Avrasya Birliği, SİÖ ve BRİCS

REGIONAL AND INTERNATIONAL ORGANIZATIONS SUPPORTS BY RUSSIA FOR THE MULTIPOLAR WORLD SYSTEM

Abstract

In the modern world the acceleration of the integration processes are the features of the new world order. In particular, to expand economic integration between some countries is the precaution taken against globalization. In this context, strengthening all aspects of relations with CIS countries for the interests of the members is important. These formations can be listed as; CIS, CSTO, Eurasian Union, SFS and BRICS. On the other side within the framework of the BRİCS it should have a say in the international arena by developing new strategy and completes one by one step towards becoming a global power. At first, Russia started the integration project, similar to the European Economic Union, with Kazakhstan and Belarus. Then Russia intends to expand this project by co-opting Kyrgyzstan, Turkmenistan, Tajikistan, Uzbekistan, Ukraine, Azerbaijan and Armenia. Thus Russia aims to establish Eurasian Identity instead of the Soviet Identity in the Soviet basin. In this way Russia will become the leading actor in the region with this newly formed image. On the other hand in the International area, within the framework of BRİCS, aims to develop much more strong strategies towards their goals.

Keywords: Russia, CIS, CSTO, Eurasian Union, SCO and BRICS

Giriş

Sovyetler Birliği'nin dağılması Rusya için ağır bir süreç olmuştur. V. Putin'in başkan olmasıyla Rusya'da imparatorluk hayalleri yeniden canlanmaya başlamıştır. Bu strateji çerçevesinde bazı bürokrat ve uzmanların düşüncelerini görmekteyiz. Bunlardan enerji ve ekonomi sektöründe hemdüşünce hem de icraatıyla konuya vakıf olan eski Maliye Bakanı Anatoliy Çubays'ın "liberal imparatorluk" stratejisi adını verdiği stratejiyi kabul etmek ve uygulamaya başlamaktır. Bu stratejinin ilk hedefi, eski Sovyetler Birliği ülkelerinin Rusya'ya bağlanması, ikinci aşamada ise bunun ötesinde bir etkinlik kazanmasıdır. Anatoliy Çubays'e göre:

"Eski SSCB ülkeleri ve çevre ülkeler dâhil doğalgaz dağıtım şebekesi, elektrik dağıtım şebekesi, bankacılık sektörü, demiryolu ulaşım ağı ve telekomünikasyon ağını" Rus şirketleri aracılığıyla satın almak (ele geçirmek) (Yıldız, 2007:157-158). Moskova Devlet Üniversitesi'nden İgor Panarin; bu stratejiye göre:

*Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü Doktora Öğrencisi,
islam_halidov@hotmail.com

“Batı Avrupa’nın Avrupa Birliği, ABD’nin Büyük Ortadoğu Projesine alternatif olarak, Rusya’nın Avrasya Projesi olduğunu dile getirmektedir”. Yeni-Avrasyacı stratejisi ile Rusya tekrar BDT jeopolitiğine hâkim olmayı düşünürken, ABD ve Batı farklı stratejiler geliştirmekte. (Yıldız, 2007:151).

Günümüzde Rus şirketleri, BDT bölgesinde yukarıda değindiğimiz sektörlerde söz sahibi olmaya başlamıştır. Örnek vermek gerekirse, Gazprom aracılığıyla enerji sektörü, beeline ve megafon gibi telekomünikasyon ağının genişlemesi, elektrik santralleri ve barajların Rusya tarafından inşa ve finanse edilmesi, demiryolu ve özellikle bankacılık sektöründe pastadan payını almaktadır. Çeşitli komplo teorilerinin dile getirilmesine rağmen şunu açıkça söyleyebiliriz; Rusya, elini çektiği eski bölgelere tekrar hâkim olmaya başlamıştır. Bunu sadece ekonomik alanda göstermek resmin tamamını görmemize engel olabilir. Diğer yandan Rusya bu bölgelerde yumuşak gücünü kullanmaya başlamıştır. Yani Rusya, Rossotrudniçestvo (BDT, Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar ve Uluslararası İnsani Yardımlaşma İşleri Federal Ajansı) ve Ruskiy Mir Vakfı (Dil, Kültür, Eğitim ve Diaspora) kurumlar aracılığıyla dil, kültür, eğitim, diaspora ve yardım faaliyetlerini yürütmektedir.

Bu makalede öncelikle Bağımsız Devletler Topluluğu daha sonra bu örgütün askeri kanadı niteliğinde faaliyet gösteren Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütünün amaç ve organları ele alınacaktır. Orta Asya bölgesinin NATO’su benzetmesiyle gündemde olan Şanghay İşbirliği Örgütünün amacı ve kurumsal yapısı, eski SSCB’nin lokomotif ülkelerinin bir araya geldiği Avrasya Birliği, ekonomik ve teknolojik olarak dünyanın gündeminde olan ülkelerin oluşturduğu BRİCS (Brazil, Russia, India, China, South Africa) irdelenecektir.

1. Bağımsız Devletler Topluluğu

8 Aralık 1991 yılında Belovejskaya Puşsa’da Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Beyaz Rusya Bağımsız Devlet Topluluğu kuruluş anlaşmasını imzalayarak Sovyetler Birliğine varlığına son verdiler (Вардомский, 2011). 21 Aralık 1991 yılında Kazakistan’ının Alma-Ata şehrindeki gerçekleşen zirvede kabul edilen deklarasyona göre: BDT’ye üye devletler şöyle sıralayabiliriz: Azerbaycan, Beyaz Rusya, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Moldova, Rusya, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Ukrayna’dır. Deklarasyona göre: Bu ülkeler aralarında ilişkilerin geliştirilmesine, iyi komşuluk, dostluk ve karşılıklı işbirliğini geliştirmek, devlet egemenliklerinin karşılıklı tanınmasına aynı zamanda saygı duyulmasına, toprak bütünlüğünü ve mevcut sınırların dokunulmazlığını tanınmasına, kendi kaderini tayin hakkına, içişlerine karışmamasına, eşitlik, kuvvet kullanmamasına ve kuvvet tehdidinde bulunmamasına, ekonomik ve diğer baskı yöntemlerinden kaçınmalarına, sorunların barışçıl yollarla çözülmesine, ulusal azınlıklar, insan hak ve özgürlüklerine saygı gösterilmesidir. BDT’nin Antlaşmanın aşağıdaki amaç ve ilkelerine bağlı olarak: Uluslararası stratejik istikrarın ve güvenliğin sağlanması amacıyla askeri-stratejik güçlerin birleşik komutanlığı ve nükleer silahlar üzerindeki tek denetim muhafaza edilecektir, nükleersiz veya tarafsız devlet statüsüne taraflar birbirlerine saygı duyacaktır. BDT bütün üyelerin rızasıyla eski Sovyetler Birliği üye devletlerin, topluluğun amaç ve ilkelerini kabul eden diğer devletlerin katılmasına açıktır (Hüseynov, 2003: 395).

Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonra bölgedeki ülkelerinde doğrudan kaybeden Rusya Federasyonu bölge ülkeleriyle ilişkilerini yeniden kurmak amacıyla bir dizi doktrin yayınlamıştır. 1993 Yılında Boris Yeltsin tarafından onaylanan Rus Dış Politikasının Esasları adlı belgede, Rus etki alanlarının korunmasıyla birlikte BDT’ye üye ülkeler arasında ortak güvenlik sistemini oluşturmak için aralarında işbirliğinin geliştirilmesi şeklinde

belirtmişti. 1993 Kasımında açıklanan Rus Askeri Doktrinindeyse, Orta Asya'nın da dâhil olduğu eski Sovyetler Birliği alanları (Blijniy Zarubej) yakın çevre olarak adlandırılarak üzerinde durulmuştu (Arı, 2012: 11).

2005 Yılında tam üyelikten ayrılan Türkmenistan gözlemci üye oldu bununla beraber BDT'nin mekanizmalarında ve faaliyetlerinde yer almamaktadır. 2008 Yılında Güney Osetya'dan dolayı Rusya ve Gürcistan savaşa girmiştir. Daha sonra Gürcistan Cumhurbaşkanı Mihail Saakaşvili, Bağımsız Devletler Topluluğundan (BDT) çıkmaya karar verdiklerini açıklamıştır. 15 Ağustos 2008 yılında Gürcistan parlamentosu, BDT'den ayrılma kararını onaylayarak ayrıldı. 18 Ağustos 2009 yılında Gürcistan'ın BDT üyeliği resmen sona ermiştir (CIS, 2014).

1.1. BDT'nin Yapısı:

BDT, ortaklaşa oluşturan çeşitli idari birimler tarafından yönetilmektedir. Bu kurumsal yapılar şunlardır:

-Devlet Başkanları Konseyi: Devlet Başkanlarının katıldığı üst düzeydeki karar alma mekanizmasıdır. Diğer konseylerin önceden görüştükları önemli konuları karara bağlanmaktadır.

-Hükümet Başkanları Konseyi: Ekonomik ve sosyal anlaşmaların yapılması bütçenin onaylanması görevi olan ikinci önemli alt mekanizmadır.

-Dışişleri Başkanları Konseyi: Konseyin gündemini belirleyen, uluslararası konuların yoğunlukta görüşüldüğü örgütün en işlevsel organlarından birisidir.

-Savunma Bakanları Konseyi: Örgütün siyasi ve askeri oluşumundan sorumlu.

-Sınır Birlikleri Komutanlar Konseyi: Örgütün sınırlarının güvenliğinin koordine edilmesinden sorumlu organdır.

-Meclislerarası Asanblesi: Parlamentolar arası işbirliği görüşmelerini yürüten organdır.

-Ekonomi Konseyi: Tüm ekonomik anlaşmaların ve ticari alanları yürüten organdır.

-Ekonomik Sorunlar Mahkemesi: Ekonomik sorun ve yolsuzlukların önüne geçmek için Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Rusya ve Tacikistan'dan 1 hakem temsil ediyor.

-Yürütme Sekreterliği: Yine yukarıda belirtilen yönetim organlarının yanı sıra BDT çerçevesinde koordinasyonunu sağlamak amacıyla kurulan BDT'nin sürekli çalışan organdır.

Günümüzde BDT üyeleri; Azerbaycan, Özbekistan, Türkmenistan, Tacikistan, Rusya Federasyonu, Moldova, Kırgızistan, Kazakistan, Beyaz Rusya, Ermenistan, Ukrayna'dır. SSCB'nin dağılmasından sonra BDT adı altında fakat Rusya Federasyonu tarafından yeni devletlerin bir arada kalmalarını sağlamayı hedeflemiştir (CIS, 2014).

2. Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü

1992 Mayıs ayında BDT kapsamında imzalanan ancak 1994 Nisanında yürürlüğe giren ve bölge ülkelerinden Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Tacikistan'ın dâhil olduğu **Kolektif Güvenlik Antlaşması** bölgedeki istikrarsızlığı gidermeye yönelik adımdı. Bununla birlikte Sovyet dönemindeki askeri kapasitesinin paylaşıldığı antlaşmaya göre: Üye devletler birbirlerine karşı güç kullanmayacak, başka askeri ittifaklara üye olmayacak ve üyelere birine yapılan saldırı bütün üyelere yapılmış sayılacaktır (Arı, 2012: 10-12).

Haziran 1992 tarihinde BDT ülkelerinin sınırları içinde çıkacak olan muhtemel çatışma alanlarına acil müdahale gücü kurulmasına dair Ortak Güvenlik Anlaşması imzalanmıştır. Ocak 1993 tarihli Rusya Federasyonu, Tacikistan ve Kırgızistan arasındaki anlaşma ile BDT'nin dış sınırlarının aynı zamanda Rusya Federasyonu'nun da dış sınırları

sayılması Rus Barış Gücünün bölgeye yerleşmesine önemli rol oynamıştır (Yapıcı, 2004: 105-106)

1999 Yılında Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan beş yıllığına imzalanan bu antlaşmayı uzatmıştır. Diğer yandan Azerbaycan, Gürcistan ve Özbekistan bu antlaşmadan ayrılmıştır. 2002 Yılında aralarındaki askeri işbirliğini arttırmak için örgütlenmeye giden Kolektif Güvenlik Antlaşması üyeleri, Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütü'nü resmen kurmuş oldular (Arı, 2012: 11-12).

1997-1999 Yıllarında Tacikistan'da meydana gelen iç savaş sırasında Kırgızistan'ın Tacikistan ile paylaştığı sınır, Rusya'nın liderliğini üstlendiği Bağımsız Devletler Topluluğu Barış Koruma Birliği tarafından korunmuştur. 1999-2000 Yıllarında Özbekistan İslam Harekâtına mensup militanların Kırgızistan'ın Batken bölgesine yaptığı saldırıda, Rusya askerleri karşı müdahalede bulunmuştur (Birsell, 2006: 130).

İlk defa BDT coğrafyasında askerî-siyasi blok ortaya çıkmıştır. 2006 yılında Özbekistan, yüzünü Batı'dan çevirerek yine Moskova'yadönmüş ve örgüte yeniden üye olmuştur. Özbekistan, örgüte üye olurken taraflar "renkli devrimleri" bastırma amaçlı özel kuvvetlerin oluşturulması konusunu ele almışlardır. 2009 yılında ise örgüte bağlı Kolektif Operatif Harekât Birliği oluşturulmuştur. 4.000 askerden oluşan birlik, Kırgızistan'daki Kant bölgesindeki Rus üssünü de bulunmaktadır (Kamalov, 2011: 41).

22 Eylül 2003 Moskova'da Kırgızistan ve Rusya Savunma Bakanları tarafından imzalanan, Kırgızistan'ın Başkenti Bişkek'in 20 km dışında bulunan Kant Hava Üssü 23 Ekim 2003 tarihinde Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ve Kırgızistan eski Devlet Başkanı olan Aksar Akayev tarafından hizmete açılmıştır. Kant Hava Üssünün yasal statüsü Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü (KGAÖ) dayanmaktadır (Лукин, 2007). Üssün en önemli görevleri Orta Asya'nın hava sahasını dış saldırılarına karşı ve aynı zamanda terör saldırısına karşı önlem almak ve korumaktır. 4 adet L-39 eğitim uçağı, 5 adet SU-25 uçağı ve 2 adet Mİ-5 helikopter bulunmaktadır. Rusya Federasyonu 5. Volga-Ural askeri bölgesinin Ordu Hava Kuvvetleri ve Hava Savunmasına bağlıdır (Ассоциация Гильдий Соотечественников, 2014). Kırgızistan'ın aldığı kararıyla Kant hava Üssü KGAÖ çatısı altında çalışacak ve 2017 Yılından itibaren 15 yıl boyunca ücretsiz olarak kullanılacaktır (Денисенко, 2013).

2.1. KGAÖ Organları:

- Dış İşleri Bakanları Kurulu
- Kolektif Güvenlik Kurulu
- Savunma Bakanları Kurulu
- Güvenlik Kurulu Sekreterleri Komitesi
- Organizasyon Genel Sekreterliği
- Organizasyon Sekreterliği
- KGAÖ Birleşik Karargâhı (ОДКБ, 2014) (Bknz: <http://www.circassiancenter.com/cc-turkiye/arastirma/0354-rusyainisiyatif.htm>).

3. Şanghay İşbirliği Örgütü

26 Nisan 1996 tarihinde Çin'in Şanghay ismini alan Şanghay İşbirliği Örgütü, ilk toplantısı devlet başkanları düzeyinde yapılmıştır. İlk Devlet Başkanları düzeyinde gerçekleşen zirvede sınır uyuşmazlıklarının çözümü ve sınır bölgelerinde güvenlik ortamının sağlanması gerekliliği üzerinde durulmuş ve bununla ilgili olarak bir anlaşma imzalamışlardır. 24 Nisan 1997 yılında ikinci zirve Moskova'da yapılmıştır. Rusya'da gerçekleşen

zirvede üzerinde durulan konular şöyle; sınır bölgelerinde askeri kuvvetlerinin azaltılması ve askeri konularda bilgi alış verişinde bulunması. 3 Temmuz 1998 tarihinde Kazakistan'ın Almatı şehrinde yapılan üçüncü zirve toplantısı ile örgüt, sınır ve güvenlik yanında ekonomik işbirliğini de içine alan geniş bir alanda faaliyet gösteren uluslararası bir teşkilat haline dönüşmüştür. Taraf ülkeler, birbirlerinin içişlerine karışmamayı, sorunların barışçıl yollarla çözmeyi, etnik ayrımcılığı, terörizmi, uyuşturucu ve silah kaçakçılığına karşı birlikte mücadele etmeyi, ekonomik ilişkilerini geliştirmeye karar vermişlerdir. 25 Ağustos 1999 tarihinde Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te dördüncü zirve yapılmıştır. Burada, karşılıklı çıkarlar dikkate alınarak ekonomik ve ticari alanda işbirliğinin geliştirilmesi dile getirilmiştir (Çoğal, 2014).

5 Temmuz 2000 yılında beşinci zirvede imzalanan Duşanbe Deklarasyonu'nun ikinci maddesinde, tarafların Orta Asya bölgesine olan ilgileri özellikle vurgulanmaktadır. Taraflar bu bölgede meydana gelebilecek her türlü krize, tehlikeye ve dış müdahalelere karşı koyacaklarını ve diplomatik, ticari, ekonomik, siyasi, askeri ve diğer alanlarda da işbirliğinin güçlendireceklerini de deklarasyonda ifade etmektedirler. Bu maddenin önemli yanı, örgütün dış müdahalelere karşı koyacağını ve bu bağlamda örgüt içinde askeri işbirliğinin kuvvetlendirilmesinin öngörülmesidir. Dış müdahale deyince bölgede Afganistan üzerinden müdahil olan NATO ve ABD'dir (Zeyrek, 2010: 875).

2001 Yılında Özbekistan'ın katılımına kadar Şanghay beşlisi olan örgüt bu ülkenin katılımıyla Şanghay altılısı adını almıştır. 2004 Yılında Moğolistan ve 2005 yılında Hindistan, Pakistan ve İran örgüte gözlemci üye ülke olarak iştirak etmişlerdir. Bu ülkelerin üyeliğinin kabul edilmesi halinde ŞİÖ'nun Avrasya bölgesinde en büyük ekonomik ve güvenlik yönünden bölgesel teşkilatı haline dönüşmüştür diyebiliriz. ŞİÖ'nun bugünkü konumu itibarıyla coğrafi anlamda Avrasya kıtasının %60'ını oluşturmaktadır. Bu oranın 30 milyon 189. bin kilometrekareye tekabül etmesiyle birlikte, ŞİÖ, gözlemci üyeleriyle birlikte, dünyanın nüfusunun 1/4 da içinde barındırmaktadır (CIS, 2014).

Örgütün önemli hedeflerinden biri NATO ve ABD'nin Orta Asya bölgesindeki etkisini azaltmasıdır. Hatta ABD'nin süper güç olduğu savına karşılık, çok-kutuplu bir dünya düzeninin gerekliliğine işaret etmektedir. ŞİÖ, Duşanbe Deklarasyonu'yla, bir yönüyle yukarıda önlemleri alırken, öte yandan da örgütün kurumsal gelişmesi yönünde de başarılı adımlar atmıştır. Bu anlamda örneğin Ortak Teftiş Grubu'nun ve üye ülkeler arasındaki istihbarat işbirliğinden sorumlu Bişkek Grubu'nun oluşturulmuş olması ve Ulusal Koordinatörler Konseyi'nin kurulmasını desteklenmesi somut göstergelerindedir (Zeyrek, 2010: 876-877).

2001 Yılında Rusya'nın Sankt Petersburg şehrinde gerçekleşen zirvede üye devletler örgütün amaç, yapı, prensip, işleyişini belirleyen beyannamesi ve anti-terör ajansının kurulmasını öngören anlaşma imzalanmıştır. Buna göre örgütün temel amaçları üye ülkeler arasındaki güven ve dostluğu ilerletmek, ekonomik, kültürel, siyasi ve askeri bağları güçlendirmektir. 2003 Yılında Pekin Zirvesi'nden başlayan ve örgüt üyeleri arasındaki askeri ve ekonomik bağları güçlendirmek için somut adımlar atılmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda 2003 yılında ekonomik anlaşmalar imzalanmış, 2004 yılında örgütte ilk kez bütçe hazırlanmıştır, 2005 yılında yapılan çağrı ile Özbekistan'daki Amerikan askeri varlığına tepki gösterilmiştir. Ağustos 2007 yılında Bişkek Zirvesinde V. Putin'in "tek kutuplu dünya kabul edilemez" açıklaması (Örmeci, 2011) bölgede ABD'ye karşı açılan savaşın belirtisiydi.

Rusya ile Çin'in ortak askerî tatbikatlar yapmıştır. Bu tatbikatların bir kısmını örgüte üye ülkeleriyle 2003 yılında Kazakistan-Çin tatbikatı, 2005 yılında Çin-Rus "Barış

Misyonu-2005” tatbikatı, 2006-2007 tatbikatı, “Volgograd Antiterör-2008” tatbikatı ve “Barış Misyonu-2009” tatbikatı yapmıştır (Kamalov, 2011: 40).

Çin ve Rusya Orta Asya’daki ortak güvenlik uzlaşmaya varmışlardır. Ayrılıkçılığa, terörizme ve “İslami” aşırıcılığa karşı durmak, Çin’in Doğu Türkistan’daki güvenlik çıkarlarını, Rusya’nın Çeçenistan direnişçilerine karşı savaşını ve Orta Asya’daki üye devletlerde İslamcı muhaliflerin bastırılmasında ortak hareket etmektir. Çin’in örgütteki ilk hedefi Orta Asya hükümetlerinin işbirliğini kazanmak, Rus hükümetinin bunlar üzerindeki etkinliğini kullanmak ve Doğu Türkistan’daki Müslüman Uygur tehdidini azaltarak sınır ötesi finans, silâh ya da barınağa erişimini engellemektir. O zamandan beri ŞİÖ, Orta Asya’daki Çin gücünü ve nüfuzunu arttırmaya yönelik önemli araç haline gelmiştir (Chung, 2001: 138-139).

Chung; 1. Çin dış ve güvenlik politikası Rusya için önemli bir odak noktasıdır. Aynı durum Çin için de geçerlidir. Her iki ülke de Orta Asya’daki “yoğun ilgilerini” sürdürmeye isteklidir. 2. ABD Tayvan’ın ve Rusya dışındaki eski SSCB cumhuriyetlerinin de Batı yanlısı rejimleri ya da rejim değişikliğini desteklemeye devam etmekte; böylece hem Çin hem de Rusya’nın yabancılaşması riskini almakta ve yeni oluşan kısmen askeri kısmen de güvenlikle ilgili bir Avrasya grubunu beslemektedir ve 3. Orta Asya ve Sibirya’dan enerji arayışı, özellikle de petrol ve doğal gaz kaynakları ÇHC liderleri için dış ekonomi ve güvenlik politikaları açısından önemli bir endişe sebebine dönüşmektedir. Bu koşullar muhtemelen yakın ve orta vadeli bir dönemde muhafaza edilecek ya da gerçekleştirilecektir; zira Orta Asya’daki büyük oyuncuların ve bölgedeki ülkelerin siyasi yönelimleri ve dış politika önceliklerinin, öngörülebilir bir gelecekte çok az değişmesi beklenmektedir” (Chung, 2001: 152).

2008 Yılında Duşanbe Zirvesinde ise “ŞİÖ Diyalog Ortaklığı Statüsüne İlişkin Düzenlemeler” kabul edilmiştir. 2010 Yılında Özbekistan başkenti Taşkent’te düzenlenen Devlet Başkanları Zirvesi’nde örgütün genişleme şartlarını tespit eden “Genişleme Prosedürü Belgesi” kabul edilmiştir (TCDışişleri Bakanlığı, 2014)

3.1. Şanghay İşbirliği Örgütü’nün Amacı

- Karşılıklı güven, dostluk ve iyi komşuluk ilişkilerinin güçlendirilmesi
- Barışı korumayı ve destekleyen çok boyutlu işbirliğini geliştirmek
- Bölgesel barış, güvenlik ve istikrarın sağlanmasına katkıda bulunmak
- Terörizm, köktencilik, ayrılıkçılık karşı koymak
- Uyuşturucu, kaçakçılık, yasadışı göç ve diğer suçlarla ortaklaşa mücadele etmek
- Ticaret, hukuk, eğitim, kültür, ekonomi, siyaset, savunma, çevre, bilim-teknik, enerji (Akgür ve Çarıkoglu, 2008).

3.2. Örgütün Kurumsal Yapısı

1. Devlet Başkanları Konseyi:Düzenli olarak senede bir defa bir üye ülkede toplanan ve devlet başkanlarının katıldığı en üst düzeydeki karar mekanizmasıdır. Öbür konseylerin önceden görüştüklönemli konuları burada karara bağlanmaktadır.

2. Hükümet Başkanları Konseyi:Senede bir defa toplanan ve bütçenin onaylanması ve ekonomik antlaşmalar yapılması gibi temel sorumlulukları olan en önemli ikinci alt mekanizmadır.

3. Dış İşleri Bakanları Konseyi: Devlet Başkanları Konseyi'nden bir ay önce toplanan ve bu konseyin gündemini belirleyen, uluslararası konuların yoğunlukta görüşüldüğü örgütün en işlevsel organlarından birisidir.

4. Temsilcilikler Konseyi: Üye devletlerin işbirliği yaptığı alanlarda temsilcilerin katıldığı (polis teşkilatları, savunma bakanları ve adalet bakanları gibi) kapsamlı görüşme ve antlaşmaların altyapısının oluşturulduğu organdır.

5. Ulusal Koordinatörler Konseyi: Senede en az üç defa toplanan ve üye ülkelerin ulusal koordinatörlerinin katıldığı organdır. Bir anlamda tüm diğer organları yönlendiren organdır.

6. Sekreteryaya; Çin'in başkenti Pekin'de bulunan, örgütün tüm işlerinin takip edildiği, belgelendiği, sonraki aktiviteler için belgelerin hazırlandığı daimi ve önemli bir organdır. İlk genel sekreter Çinli Zhang Deguang'dır.

7. Bölgesel Anti-Terör Ajansı: Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te bulunan anti-terör şubesidir. Daimi nitelikte olan ve ilk sekreteri Özbek Casimov'dur (SCO, 2002).

Diğer taraftan, örgüte üyelik üç aşamada gerçekleşebilmektedir. Bunlar: diyalog ortağı, gözlemci üye ve tam üye. Üye ülkelerin örgütün genişleme konusuna soğuk bakmalarına rağmen, gözlemci üye statüsünde bulunan Hindistan, İran, Moğolistan ve Pakistan'ın örgüte dâhil edilme ihtimali en yüksek ülkeler olduğunu söyleyebiliriz.

Üye Ülkeler: Çin, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Rusya ve Tacikistan. Gözlemci Ülkeler: Hindistan, Afganistan, İran, Moğolistan ve Pakistan, gözlemci üye olmuştur. Diyalog Ortağı Ülkesi: Beyaz Rusya, Sri Lanka, Türkiye (SCO, 2014).

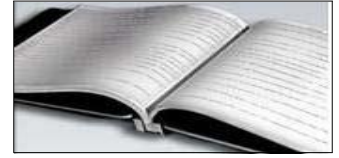
4. Avrasya Birliği

4.1. Avrasyacılık

Avrasya terimi coğrafi anlamda Pasifik Okyanusu'ndan Atlantik Okyanusu'na kadar Avrupa ve Asya kıtalarının birleşimini ifade etmektedir. Dar anlamda ise Avrupa'nın doğusu ile Asya'nın batısını kapsayan dünyanın merkezi bölgesine verilen coğrafi bir tanımlamadır (Akgül, 2009: 6). İlk Avrasya terimi Aleksandr von Humboldt tarafından sunuldu. Bu terimle Humboldt Avrupa ile Asya'nın bileşimini işaret etmiştir. Rusçaya ise V.N. Lamanski tarafından (1833–1914) tarihleri arasında kazandırıldı (Mayomerova, 2006: 2).

Avrasyacılık düşüncesinin ortaya çıkışı üzerinde tam bir uzlaşma olmasa da en genel yaklaşımla Avrasyacılığın ortaya çıkışı, 1920-1930 yıllarına rastlamaktadır. Bolşevik idaresine geçen Rusya'dan, Avrupa'ya kaçan akademisyenler ve aydınlardan oluşmaktaydı. Avrasyacılık Rusya'nın gelişmesinin kendi varlığını oluşturan Moğol-Tatar-Türk-Slav kültürlerinin bir araya gelerek oluşacağı savunmuştur. Sovyetler Birliği sonrası Avrasyacılık düşüncesinin öncülüğünü yapan Aleksandr Dugin'i gösterebiliriz. Aleksandr Dugin, Klasik Avrasyacılar olarak Avrasya'nın oluşmasında en önemli yönü Turan unsurlarına dahil edilmemesi ve bazen Berlin – Moskova – Tokyo üçgenini, zaman zaman ise İran'la ittifak düşüncesini ortaya koymasındadır. Bu Türkiye'nin NATO ve ABD ile yakın ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. (Hilalov, 2012: 282-284).

Klasik ve Yeni Avrasyacı teorileri birbirinden ayıran temel fark Batı'nın tanımlanması noktasında olmuştur. Klasik Avrasyacı düşünce, Batı'yı dönemin şartları ve ABD faktörünün henüz etkin olmaması sebebiyle Batı, dönemin güçlü devletlerini barındıran Avrupa kıtası olarak tasvir edilmiştir. Fakat Soğuk Savaş sonrası Yeni Avrasyacılar için Batı tasvirini kara Avrupa'nı değil aksine Doğu Avrupa'yı da içine alacak bir şekilde ortaya konulmuş ve öteki olarak ABD ileri sürülmüştür (Öztürk, 2013: 227-228). Washington'un ünlü akıl hocası

Z.Brzezinski'nin tanımladığı Avrasya ise; Lizbon'dan Vladivastok'a uzanan Avrasya satranç tahtası "oyununun" çerçevesini oluşturmaktadır (Perinçek, 2004: 25)

4.2. Avrasya Birliği

Sovyetler Birliği, BDT, Şanghay İşbirliği Örgütü ve Avrasya Birliği geçmişteki bölgesel entegrasyon çabalarının fikirsel arka planına göz attığımızda Rus yayılmacılığının olduğu söyleyebiliriz. Soğuk Savaş sonrası Yeni Avrasyacı düşüncenin tekrar gündeme gelmesiyle birlikte bu birlik ekonomik temellere dayalı entegrasyon hareketleri olarak dönüşüme uğramış ve yeniden hayat bulmaya başlamıştır (Öztürk, 2013: 228-230).

Avrasya Birliği düşüncesi ilk kez 1994 yılında Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev tarafından Moskova Üniversitesinde yapmış olduğu bir konuşmada dile getirmiştir. Konuşmasında Lev Gumilyev'in fikirlerinden etkilendiğini söyleyen Nazarbayev Avrasya Birliği fikrinin en somut adımını bu konuşmasıyla atmıştır (ЕвразЭС, 2014). 10 Ekim 2000'de imzalanan Avrasya Ekonomik Topluluğu (AET) anlaşması Gümrük Birliği ve Tek Ekonomik Saha'nın gelişmesi için önemli rol oynamıştır. Günümüzde Avrasya Ekonomik Topluluğu'na beş ülke dâhildir: Beyaz Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Rusya ve Tacikistan. 2002 Yılında Ukrayna ve Moldova ve 2003 yılından itibaren Ermenistan gözlemci ülke konumundadır. Orta Asya ülkelerinden Özbekistan, 2006 yılında üye olmuş ancak 2008 yılında ise ayrılmıştır. AET, Birleşmiş Milletler ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun kurulmuş ve uluslararası tüzel kişiliğe sahip olmuştur. 2003 Yılında Avrasya Ekonomik Topluluğu'na, BM Genel Kurulunda gözlemci statüsü verilmiştir (Erdem ve Mammadov, 2013: 842).

6 Ekim 2007 yılında Rusya, Beyaz Rusya ve Kazakistan Gümrük Birliği Komisyonu resmen kurmuş oldu (Мансуров, 2014). 2011 Yılında kasımında Beyaz Rusya, Kazakistan ve Rusya arasında Avrasya Birliği'ni 2015 yılında kurmak için bir anlaşma imzalanmıştır. Bu imzalanan anlaşma ile Avrasya Birliği'nin kurulacağı resmi olarak da ilan edilmiş oldu (Бобохонов, 2014). Rusya, Beyaz Rusya ve Kazakistan'ın kurduğu Gümrük Birliği AET amaçlarına hizmet etmektedir. V.Putin, Avrasya Birliği'nin kesinlikle eski Sovyetler Birliği'nin restore edilmiş hali olmadığını, üyelerin istedikleri zaman bağımsız bir şekilde Birliğe katılıp ayrılma hakkının olduğunu dile getirmiştir (Hilalov, 2012: 287).

2010 yılında Rusya, Beyaz Rusya ve Kazakistan arasındaki gümrük duvarı kalkmış, 2011 yılında V.Putin tarafından Avrasya Ekonomik Birliği süreci ilan edilerek uygulamaya konulmuştur. 2012 Yılı itibaren Tek Ekonomik Saha süreci tamamlanmıştır. Avrasya Ekonomik Birliği'nin en önemli organı Ekonomik Birlik Komisyonu'dur. Komisyon, 2011 yılında Rusya, Beyaz Rusya ve Kazakistan Devlet Başkanlarının kararıyla kurulmuştur. Komisyon bu ülkelerin hiçbir kurumuna bağlı olmaksızın faaliyet göstermektedir. Komisyonun temel görevi Gümrük Birliği ve Tek Ekonomik Saha'nın gelişmesine katkı sağlamaktır.

4.3. Avrasya Birliği Entegrasyonu Süreci ve Aşamaları:

1. Serbest Ticaret Bölgeleri
2. Avrasya Ekonomik Topluluğu
3. Gümrük Birliği
4. Tek Ekonomik Saha
5. Avrasya Ekonomik Birliği
6. Avrasya Birliği (Erdem ve Mammadov, 2013: 842).

V.Putin, Avrasya Birliği'nin kuruluşu ve stratejileri ile ilgili olarak "Izvestia" gazetesinde yayınlanan bir makalesinde bazı noktalarına değinmiştir. V.Putin, kurulacak olan

yapının Avrupa Birliği gibi olacağını işaret etmiş ve Birliğin dört sütunlu bir yapı üzerine olacağını dillendirmiştir. Birlik içerisinde sadece mal, emek ve sermaye serbest taşınabilecek ancak üye devletlerin para ve ekonomi politikaları koordineli bir şekilde işlerliğini sürdürecektir. Bu yapıda ülkelerin egemenliği ulus-üstü bir mekanizmaya devredilecektir. Avrasya Ekonomik Birliği'ne katılan ülkelerin önemli hedeflerinden biri de ülkeler arasında ortak para biriminin faaliyete geçirilmesidir. Avrasya Ekonomik Birliği, büyük bir coğrafya içinde öncelikle ABD dolarının kullanımını ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Nitekim N. Nazarbayev, kendi aralarında öncelikle büyük kalem malların ticaretinde kendi dövizlerini kullanmak istediklerini açıklamıştır. V.Putin, Schengen Antlaşması ve ortak vize uygulamaları oluşturularak Avrasya Birliği topraklarında genişlemekte olan göç politikasının oluşabileceği böylece sınır kontrollerine gerek kalmayacağını ifade etmiştir (Öztürk, 2013: 232).

4.4. Avrasya Birliği'nin Kuruluşu Amacı:

- Gümrük Birliği ve Tek Ekonomik Saha'nın tam olarak hayata geçirilmesi
- Mal, hizmet, sermaye ve emek dolaşımının etkin bir şekilde sağlanması
- Sanayi, ulaşım, enerji ve tarım politikalarının koordineli bir şekilde yürütülmesi ve ortak ulus ötesi korporasyonların tesis edilmesi
- Milli yasaların uyumu süreci ve ekonomik politikalarının koordinasyonu
- Ekonomi güvenliği, göç sorunlarında işbirliğinin sağlanması, sınır ve bölgelerarası işbirliğinin geliştirilmesi (ЕвразЭС, 2014).

Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra, Rusya'da ırkçı hareketlerin artması önemli sorunlardan biri. Moskova sokaklarını temizleyen Orta Asya'dan gelen göçmenler, her gün hakaret ve Nazi grupları tarafından ölüm tehlikesiyle uğuşuyor. Avrasya Birliği'nin kurulmasından sonra göç politikasında zorunlu olarak yumuşamaya gidilmesi halinde Rusya'da muhtemel yaşanacak olan insan akınının ve meydana gelecek problemlerin büyük boyutlara ulaşacağı göz ardı edilemez. Örnek gösterilen Avrupa Birliği'nde bile ırkçılığın yükselişi ve göçmenlere karşı yapılan haksız saldırılar mevcuttur (Hilalov, 2012: 288).

Avrasya Birliğinde entegrasyonunda Ukrayna önemli yer teşkil ederken, aynı hassasiyet Avrupa Birliği içinde söz konusudur. Avrupa kıtasında Rusya'dan sonra yüz ölçüm olarak Ukrayna yer almaktadır. Nüfus, stratejik konumu, hem Karadeniz'e kıyı hem Avrupa Birliğine komşu, Rus gazı için transit ülke ve aynı zamanda Rus kültürü varlığını devam ettirmektedir (Адомейт, 2012: 4-5). Avrasya Birliği'nin tam anlamıyla güç olması için Beyaz Rusya ve Ukrayna'nın bu birlikte olması önemlidir. Rusya'nın Batıya açılması için bu iki ülke her yönüyle stratejik önem arz etmektedir. Sovyetler Birliği ve BDT'nin lokomotif ülkeleri Rusya, Beyaz Rusya, Ukrayna ve Kazakistan oluşturmaktaydı. Günümüzdeki şartlar bundan farklı değildir.

5. BRİCS (Brazil, Russia, India, China, South Africa)

Goldman Sachs'ın baş ekonomisti Jim O'Neill tarafından 2001 yılında kaleme aldığı bir çalışma (Building Better Global Economic BRICS) BRIC ülkeleri ifadesi ilk olarak literatüre sokulmuştu. O'Neill, geniş coğrafyalara hükmeden dünyanın % 25'i, büyük nüfusa sahip dünyanın % 40'ı bu dört ülkenin zengin yer altı kaynakları bulunan dünya ekonomisinde giderek büyüyen bir pay sahibi olacağını dile getiriyor. ABD'nin dev yatırım bankası olan Goldman Sachs'ın ortaya attığı teze göre, bu ülkeler büyüme hızlarını korumaları halinde 2050 yıllarında dünyanın en büyük ekonomileri olacaklardır. (Örmeci, 2013). 2006 Yılında New York'ta yapılan toplantıdan sonra ortaya çıkan BRIC, üye ülkelerin baş harfleri ile

kurumsal bir isme kavuşmuştur (Tüysüzoğlu, 2013). 2009 Yılında Rusya'nın inisiyatifleriyle Yekaterinburg'ta bir araya gelmesiyle kurumsal yapısının zemini oluşturulmuştur. 2011 Yılında Çin'de gerçekleşen Zirvede Afrika kıtasını temsil etme ve bu kıtanın liderliğini yapma amacı ile Güney Afrika'yı da içerisine alarak bugünkü BRICS meydana gelmiştir. 2012 Yılında Meksika'nın ev sahipliğinde yapılan G-20 Zirvesinde Hindistan inisiyatifleriyle bir araya gelmiştir (Панова, 2013: 21-24) Mevcut yapıdaki ülkeler kendi bölgelerinde hızlı gelişen ülkelerdir.

BRICS'in amacı siyasal meseleler değil merkeze ekonomiyi ve ticareti yerleştirmiş bir kuruluş olarak görülmelidir. Üye ülkelerin ekonomik yapılarına ve ticari girişimlerine bakıldığında, BRICS'in ABD-Batı yayılmacılığınakarşı bir başkaldırı olduğu görülmektedir. BRICS ülkelerinin en temel hedefleri IMF ve Dünya Bankası gibi ABD-Batı dünyasının sistemsel hegemonyasını yansıtan uluslararası kuruluşları karşı bir direnç hareketi oluşturmaktır. ABD'nin küresel hegemonyasını etkilemek amacıyla yeni bir uluslararası rezerv para birimi oluşturmak niyetindedirler. BRICS üyeleri, sistemsel eşitliğe ve daha öngörülebilir bir finansal işleyişe zemin hazırlayacağını ifade etmektedirler. Güney Afrika'nın Durban şehrinde yapılan son BRICS zirvesinde IMF'nin etkinliğini ortadan kaldıracak ve bu örgüt nezdinde yaşadıkları eşitsizliği ABD-Batı dünyasına rakip bir uluslararası finansal denetim örgütünün kurulması olmuştur (Tüysüzoğlu, 2013).

15 Temmuz 2014 yılında Brezilya Fortaleza'da gerçekleşen 6. BRICS zirvesinde çok önemli kararlar alınmıştır. Bu örgüt yaklaşık dünyanın yarısına tekabül 3 milyar nüfusa, 16 trilyon dolar milli gelire ve 4 trilyon dolar döviz rezervine sahiptir. BRICS liderleri IMF'ye alternatif bir Rezerv Fonu anlaşmasını imzalamışlardır. İlk başlangıç rezervin miktarı 100 milyar dolar olacak. Üye devletler ulusal paralarına karşı açık bir saldırı olduğunda 6 aydan bir yıl vadeyle rezervden döviz kullanabilecekler. Üye ülkelerden Çin 41 milyar, Brezilya; Hindistan ve Rusya gibi ülkeler 18 milyar, Güney Afrika ise 5 milyar dolar miktar ayırmış oldu. BRICS, IMF'ye alternatif Rezerv Fonu ve Dünya Bankası'na alternatif yatırım bankası kurdu: Yeni Kalkınma Bankası başlangıç olarak 50 milyar dolar sermaye ile kurulması hedefleniyor. Her ülke eşit miktarda sermaye ayıracak ve geliştirmekte olan ülkelerin altyapı, yenilenebilir enerji gibi uzun vadeli yatırımlarını finanse etmeyi amaçlıyor (Gürsel, 2014).

24 Şubat 2014 yılında Avrasya Birliği, KGAÖ, BDT ve ŞİÖ örgütlerinin temsilcileri bir araya gelmiştir. Bu toplantıda bölgesel ve küresel sorunlar, güvenlik tehditleri ve Ukrayna Krizi ele alınmış, ayrıca bilgi alışverişleri bulunmuşlardır. Avrasya Birliği, KGAÖ, BDT ve ŞİÖ Entegrasyon Komitesi teşvikiyle Sekretarya bazında Ortak Eylem Planı hazırlanması kararı alınmıştır (ODKB, 2014) Rusya, Avrasya Birliği, KGAÖ, BDT ve ŞİÖ bölgesel örgütler vasıtasıyla bölge ülkelerini kontrol altında tutmak. BRICS ile uluslararası arenada hem söz sahibi olmaya hem de stratejik hedeflerini geliştirmeyi hedeflemektedir diyebiliriz.

21 Mayıs 2014 yılında Çin'in Şanghay şehrinde Rusya ve Çin 30 yıllık toplam 400 milyar dolar değerinde doğalgaz anlaşması imzaladı. Ukrayna krizinden dolayı Avrupa'ya sevkiyat konusunda sorun yaşayan Rusya, doğuda en büyük komşusu ile elini güçlendirdi (Akkan, 2014). Çok önemlilik arz eden bu tarihi anlaşma, Ukrayna'da bir krizdeki Rusya-Batı ilişkileri karşısında Moskova'nın önemli bir hamlesiydi (Erenler, 2014). V.Putin'in Çin temaslarında iki ülke yaklaşık 49 anlaşma imzalandı (Смирнов: 2014). Rusya-Çin arasında askeri ve güvenlik alanında işbirliğinin geliştirilmesi konusunda memorandum imzalandı. 2014 Yılında toplam 100 milyar doları bulacak ticaret hacminin, 2020 yılına kadar 200 milyar dolara çıkarılması planlanıyor (<http://kremlin.ru/news/21031>). Rusya, doğu ülkeleri ve özellikle Çin ile ticaretini geliştirmesi, Moskova'nın alternatifsiz olmadığını gösterdi. İki ülke liderlerinin yayınladıkları deklarasyonda Ukrayna ve Suriye'de ortak hareket edeceklerini, dış

ülkelerin müdahalesine izin vermeyeceklerini açıkladılar. Böylece Gazprom Avrupa piyasalarından uzakta olan Sibiryaya doğalgazını Çin pazarına rahatlıkla ulaştırmış olacaktır (Erenler, 2014).

Sonuç ve Değerlendirme

V.Putin'in tek kutuplu dünyaya karşı sıklıkla çok kutuplu sistemini dile getirmektedir. Küreselleşme adı altında ABD hegemonyasına karşı Rusya bölgesel bütünleşme süreçleri başlatmıştır. Rusya son dönemlerde kendi iç politikasını ve ekonomisini düzeltmeye, diğer taraftan BDT ülkeleriyle ilişkileri daha da yakın tutmaya başlamıştır. Kafkasya bölgesinin kontrol altında tutmaya çalışan ve enerji konusunda da kendisini merkezde görmektedir. Rusya, BDT'den beklediği bulamayınca yeni arayışlara girmiş ve ekonomik olarak Avrasya Birliği, askeri olarak KGAÖ gelişmesine desteklemiş ve hız kazandırmıştır. Bu iki örgüt üzerinden eski Sovyet ülkelerini kontrol etme arzusu yatmaktadır.

ŞİÖ'nün geleceği konusunda Rusya açısından net bir şey söylemek biraz erken olur fakat Çin açısından önemi giderek artmaktadır. Batı'nın demokratikleştirme dediği renkli devrimler politikasının BDT bölgesinde ters tepki yarattığı ve bölge ülkelerini Rusya ile Çin'e yakınlaştırdığını ifade edebiliriz. Böyle bir ortamda da Çin'in ekonomik güçlenmesi ŞİÖ'nün da güçlenmesini mümkün kılar. Son dönemlerde ŞİÖ'nün Orta Asya'da aktif rol üstlenmeye başlaması doğal olarak BDT'nin güç kaybetmesine neden olmaktadır.

V.Putin'in başkanlık seçimi öncesinde Moskova'da Komsomolets gazetesinde yayınlanan "Rusya ve Değişen Dünya" isimli makalesinde çok kutuplu dünya düzenine vurgu yaparken dünya güvenliği söz konusuysa bu güvenlik Rusya olmadan mümkün olmayacağını belirtmiştir. ABD'yi ve hukuki ihlalleri uygulamış olan NATO'yu suçlamış ve "Arap Baharı" sürecinden rahatsızlığını dile getirmiştir. Genelgede Avrupa Birliği ile ilişkilerdeki temel stratejik amacın Atlantik'ten Büyük Okyanusa kadarki coğrafyada ortak ekonomik ve insani bölge oluşturmak olduğu belirtilmektedir. AB ile stratejik işbirliğinin önemini, enerji işbirliğine vize geçiş kolaylığı konuları üstünlüğüne önemini de belirtmektedir (Cafersoy, 2014).

BRİCS'in uluslararası arenada yeni arayışlara ve oluşumlara vesile olmaya başlamıştır. Artıları olduğu gibi eksilerine baktığımızda karşımıza en önemli coğrafya faktörü çıkıyor. Rusya, Çin ve Hindistan hariç diğer üyelerin ortak sınırlarının bulunmaması ülkeler arasındaki alışveriş ve lojistik alanında sıkıntılar doğuracağını söyleyebiliriz. Bazı BRİCS üyelerinin tarih, siyasi hayat ve ekonomik ilişkilerine baktığımız zaman Batı sömürgesinde olduğunu belirtmek gerekir.

Ülke bazında örnek verirek, Rusya ve Çin ŞİÖ çerçevesindeki partnerler, Hindistan Çin, Brezilya, G. Afrika Cumhuriyeti ve Meksika ile birlikte "Beşler Grubu" çerçevesinde partnerlik ilişkileri içindedir. Aynı zamanda Rusya, dünyanın en gelişmiş ekonomilerini birleştiren G 8-ler grubunun üyesiydi (2014 yılında üyeliği askıya alındı) (www.turkish.ru, 2011). Rusya-Çin ilişkilerinde fikir ayrılığına neden olan unsur ortak kalkınma bankası ile ilgilidir. Aslında, her iki devlet de dolara alternatif olabilecek kendi para birimini olması yatıyor (Uluslararası Politika Akademisi, 2013). Ekonomik olarak Çin siyasi olarak ise Rusya'nın ağırlığı olduğunu söyleyebiliriz. İler ki zamanlarda hangi aktörün para birimi geçerli olacağını göreceğiz.

Kaynakça

1. Akgül, Fatih (2009), **Rusya ve Türkiye’de Avrasyacılık**, İQ Kültür Sanat Yay., İstanbul.
2. Akgür, Yunus ve Çakıroğlu Ertan (2008), “*Şangay İşbirliği Örgütü*”, Kök Sosyal Ve Stratejik Araştırmalar Vakfı, s.1-
2.http://www.koksav.org.tr/ebulten/nisan2008/080429_kok_hk-yakgur-ecakiroglu.html, 17.07.2014.
3. Akkan, Faruk (2014), “*Rusya, Çin’le 400 milyar dolarlık doğalgaz anlaşması imzaladı*”, <http://haberrus.com/economics/2014/05/21/rusya-cinle-400-milyar-dolarlik-dogalgaz-anlasmasi-imzaladi.html#sthash.sDR4gnc0.dpuf>, 15.07.2014.
4. Arı, Tayyar (2008), “**Orta Asya’da Güvenlik Sorunları ve İşbirliği Girişimleri**”, 2012, s.11.<http://www.tayyarari.com/eser.html>, 20.07.2014.
5. Avrasya Birliği resmi sayfası (2014), <http://www.evrazes.com/about/history>, 13.07.2014.
6. Avrasya Birliği resmi sayfası (2014), <http://www.evrazes.com/i/data/item7633-1.pdf>, 17.07.2014.
7. Aynur, Mayomerova, “**Avrasya İdeolojisi**”, Avrasya, Cilt:2, Sayı:6, Yaz 2006, s. 2
8. BDT resmi web sayfası (2014), <http://cis.minsk.by/reestr/ru/index.html#reestr/view/text?doc=187>, 18.06.2014.
9. Bırsel, Hakan (2006), **Eski Dünyanın Karanlık Yüzü Orta Asya Jeopolitiği**, İQ Kültür Sanat Yayınlar İstanbul, s.130.
10. Cafersoy, Nazim (2012), “*Putin Yeni Dış Politika Doktrini Hazırlığında*”, <http://www.1news.com.tr/yazarlar/20120517065717644.html>, 26.07.2014.
11. Chung, Chien-peng (2001), “*Asya-Pasifik Teşkilatlarının Bölgesel Güvenlik Sağlanmasındaki Rolü*”, http://vizyon21yy.com/documan/genel_konular/Milli%20Guvenlik/Orta_Asya/Asya_Pasifik_Teskilatlarinin_Bolgesel_Guvenlik_Saglanmasindaki_Rolu.pdf, s.138-139.
12. Çoğal, Nejat (?), “*Çok Kutuplu Dünya Projesi: Şangay İşbirliği Örgütü*”, http://www.nejatcogal.com/index.php?option=com_content&task=view&id=49&Itemid=25, 29.06.2014.
13. Erdem, Ekrem ve Mammadov, Halit (2013), “**Post – Sovyet Ülkeler Arasında Bölgeselleşme Eğilimleri**”, International Conference On Eurasian Economics, s.840.
14. Erenler, Muharrem (2014), “*Rusya-Çin Doğal Gaz Anlaşması: Rusya’nın Ekseni Mi Kayıyor?*”, <http://www.kasem.org/rusya-cin-dogal-gaz-anlasmasi-rusya-nin-ekseni-mi-kayiyor-3917798-haberi>, 27.07.2014.
15. Tüysüzoğlu, Göktürk (2013), “*Küresel Bir Meydan Okumanın Örgütsel Karşılığı: BRICS*”, <http://politikaakademisi.org/kuresel-bir-meydan-okumanin-orgutsel-karsiligi-brics/>, 07.08.2014.
16. Gürsel, Seyfettin (2014), “*BRICS meydan okuyor*”, http://www.zaman.com.tr/seyfettin-gursel/brics-meydan-okuyor_2235486.html, 20.07.2014.
17. Hilalov, Fuad (2012), “*Yeni Avrasyacılık ve Rusya*”, Turgut Özal Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Kongresi II, <http://www.bilgesam.org/Images/Dokumanlar/0-2-201404076icc.pdf>, s.282-284.
18. Hüseyinov, Fuad (2003), Bağımsız Devletler Topluluğu'nun Oluşumunun Hukuki Boyutları, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/280/2544.pdf>, 15.09.2014.

19. İşyar, Ömer Göksel (2012), **Avrasya'daki Güncel Gelişmelerin Analizi**, Diplomatik Gündem, Cilt 2, Sayı 17, Haziran.
20. Kamalov, İlyas (2011), **Türk Cumhuriyetleri'nin bağımsızlıklarının 20. Yılında Rusya'nın Orta Asya Politikası**, Ahmet Yesevi Üniversitesi Ankara, s.41.
21. *Küresel Jeosiyasette Yeni Denge Arayışları: BRICS Modeli* (2014), <http://politikaakademisi.org/kuresel-jeosiyasette-yeni-denge-arayislari-brics-modeli/>, 26.07.2014.
22. Mayomerova, Aynur, (2006), “**Avrasya İdeolojisi**”, Avrasya, Cilt:2, Sayı:6, Yaz, s. 2
23. Örmeci, Ozan(2011), “*Şanghay İşbirliği Örgütü*”, <http://ydemokrat.blogspot.com.tr/2011/01/sanghay-isbirligi-orgutu.html>, 23.06.2014.
24. Örmeci, Ozan, “*BRIC Ülkeleri*” (2013), <http://politikaakademisi.org/bric-ulkeleri/>, 22.07.2014.
25. Öztürk, Yasin (2013), “*Avrasya Birliği Projesi ve Türk Dış Politikasına Yansımaları*”, Çankırı Karatekin Üniversitesi Uluslararası Avrasya Strateji Dergisi 2, s.227-228.
26. Perinçek, Mehmet (2004), **Avrasyacılık**, Küre Yayınevi İstanbul, s.25
27. Rusya Devlet Başkanı web sayfası (2014), *Интервью ведущим СМИ Китая*, <http://kremlin.ru/news/21031>, 26.08.2014.
28. *Şanghay İşbirliği Örgütü*(2014), <http://www.mfa.gov.tr/sanghay-isbirligi-orgutu.tr.mfa>, 08.07.2014.
29. TC Dışişleri Bakanlığı, *Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ)*, <http://www.mfa.gov.tr/sanghay-isbirligi-orgutu.tr.mfa>, 26.08.2014.
30. *Türkiye BRİKS grubunun üyesi olacak mı?*(2014), <http://turkish.ruvr.ru/2011/04/18/49098921/>, 26.07.2014.
31. Yarıcı, Utku (2004), **Küresel Süreçte Türk Dış Politikasının Yeni Açılımları Orta Asya ve Kafkasya**, Otopsi Yayınevi İstanbul, s.105-106.
32. Yıldız, Feridun (2007), “*Avrasya Jeopolitiğine Rus-ABD Yaklaşımları*”, 21.Yüzyıl Ocak-Şubat-Mart, s.151-171.
33. Zeyrek, Can (2010), “*Orta Asya'da Etkin Bölgesel Bütünleşme Cabaları: Şanghay İşbirliği Örgütü (SİÖ)*”, Ege Akademik Bakış, 10 (3), s.875.
34. Адомейт, Ханнес (2012), “*Евразийский Союз*” *Путина: Интеграционный Проект России И Её Политика На Постсоветском Пространстве*, Center for International and European Studies (CIES), s.4-5.
35. Бобохонов, Рахимбек (?), “*Искус и искусство воплощения евразийства*”, <http://www.central-eurasia.com/eau/?uid=547>, 15.07.2014.
36. Вардомский, Леонид(?), “*Два десятилетия после Беловежского соглашения: некоторые экономические итоги*”, <http://analyticmz.ru/?p=1126>, 25.06.2014.
37. Денисенко, Евгений (2013), “*Совет Федерации ратифицировал соглашение о российской военной базе в Кыргызстане*”, http://www.vb.kg/doc/226478_sovet_federacii_ratificiroval_soglashenie_o_rossiysko_y_voennoy_base_v_kyrgyzstane.html, 10.07.2014.
38. Лукин, Михаил (2007), “*Все Российские Базы*”, <http://www.kommersant.ru/doc/766827>, 28.06.2014.
39. Мансуров, Гаир (2012), “**Как рождается новая Евразия**”, <http://www.evrases.com/docs/view/611>, 15.07.2014.

40. Панова, В.В. (2013), “БРИКС: место России в группе, видение и практические результаты, совместная деятельность «пятерки» в рамках многосторонних институтов”, Никонова, В.А. ve Толорая, Г.Д., **Стратегия России В БРИКС: Цели И Инструменты**, Российский университет дружбы народов, Москва, s.21-24.
41. *Россия погасила долг за свои военные объекты в Кыргызстане* (2014), http://www.ags.kg/index.php?option=com_content&task=view&id=457&Itemid=1, 03.07.2014.
42. Смирнов, Дмитрий (2014), *Путин в Шанхае договаривается о контракте века*, <http://www.kp.ru/daily/26231.4/3115367/>, 26.08.2014.
43. Структура ОДКБ (2014), <http://www.odkb-csto.org/structure/>, 27.06.2014.
44. *Уставные органы* (2014), http://www.odkbcsto.org/authorized_organs/detail.php?ELEMENT_ID=3563&SECTION_ID=102, 15.07.2014.
45. *Хартия Шанхайской Организации Сотрудничества* (2002), <http://www.sectsco.org/RU123/show.asp?id=86>, 12.07.2014.